

HRVATSKI *glasnik*

Godina XVIII, broj 39

25. rujna 2008.

cijena 100 Ft

Undanski najmladji folklorni naraštaj

Foto: Tímea Horvat

Komentar

Važnost registriranog članstva

Na nedavnoj sjednici Baranjskog ogranka Saveza Hrvata upitalo se predsjednika Saveza Josu Ostrogonca što je s osobama kojima je poslan poziv na sjednicu, a nisu se odazvali. Jesu li oni utemeljenjem buduće pravno registrirane Udruge baranjskih Hrvata i dalje članovi Saveza? Članstvo i nadalje postoji sve dok se svaka fizička osoba ne izjasni je li član Saveza. Ostrogonac je dodao kako član registriranih udruga može biti, ako želi, i član Saveza Hrvata kao fizička osoba, ali će plaćati članarinu u dvije udruge i ostvarivati pravo u dvije udruge. Priznat ćete, dosta komplicirano, ali postoje naznake kako će se uskoro početi rješavati i stavljati na čvrste osnove djelovanje Saveza Hrvata u Mađarskoj, čemu je prvi korak izvanredni kongres koji će biti održan u listopadu. Jedno je sigurno, u svjetlu izbora za državne samouprave i nije tako loše ako se ima zajednička platforma djelovanja. U prijedlogu promjene Statuta, koji će ići na izvanredni kongres, bit će predložena mjesečna članarina. Kongres čine sto delegata sazivanih po starom statutu i po dogovorenome regijskom ključu za redoviti kongres održan 2006. godine u Koljnofu. Regije prije izvanrednog kongresa mogu samostalno odlučiti hoće li birati nove ili potvrditi stare delegate. Prigovor Državnog odvjetništva na nepravilnosti u radu prvenstveni je razlog sazivanja kongresa. Kongres bi trebao dati smjernice rješavanju pitanja članstva i budućeg ustroja djelovanja Saveza kroz izradu novoga statuta po kojem bi se trebao sazvati sljedeći redoviti kongres ili kako će se tijelo zvati. Po Ostrogoncu, redoviti kongres treba se sazvati 2010. godine, i to po novom statutu. Kako kazuje, treba smanjiti ovako glomazni broj delegata, i staviti nastranu stare priče kako Savez ima 5-6 tisuća članova. U moru udruga u Mađarskoj koje imaju u svom nazivu i pridjev hrvatski, pokazalo se kako je jedna potrebna, bar kada se radi o izborima za manjinske samouprave, koja bi na neki način filtrirala te mnogobrojne udruge i na najbolji mogući način svojim politiziranjem utjecala na smjer razvoja Hrvata u Mađarskoj kroz HDS-ovu Skupštinu. Potreba jedne krovne udruge, po sadašnjem stanju stvari, vjerojatno će se javiti i za tri godine. Ali krajnji je čas da vrijeme neprofiliranoga članstva u kojem će se potpisivati kandidature i onima koji nisu članovi udruga koje ih kandidiraju, trebalo bi jednom za svagda zaboraviti. Jer upravo profiliranim članstvom, koje zna i svoja prava i svoje obveze, očituje se i javno mnijenje i činjenica kako civilno društvo progovara bez bojazni te pojedinac postaje, ako to želi naravno i ako prođe utemeljenu i strogu društvenu kontrolu, aktivni subjekt koji djeluje u našem slučaju na korist zajednice. Stoga bi se i budući strukturalni kostur Saveza trebao formirati na jasno definiranom članstvu. Brojke bez pokrića ne vode nikamo u strateškom razvoju jednoga društva. To je tek prazna statistika i prostor manipulacije.

Branka Pavić Blažetin

„Glasnikov tjedan”

U judskom svetištu, 14. rujna na blagdan nedjelje uzvišenja Svetoga Križa u okviru svete mise koju je služio apostolski nuncij uz pečuški biskupa Mihályya Mayera pročitan je i dekret kojim je papa Benedikt XVI. podignuo rang judskoga svetišta i judske crkve u rang male Bazilike. (Basilicae minoris). Davno je ispod brda i izvora stajao kipić koji su podignuli vijernici Kršćani, kako bi benediktinci 1006. godine iznad kipića sagradili kapelicu. Kralj Geza II, u vrijeme ratova protiv Bizanta tražio je utočište u Judu kod Majke Božje, 1148. godine ga je i našao, te je iz zahvalnosti dao proširiti kapelicu. „Dođi sa mnom u Jud, tamo te čeka prazna crkva” rekao je otac E. Pavić kipu Majke Božje našavši ga na tavanu franjevačkog samostana u Koprivnici. Stoljećima su se naši Hrvati molili judskoj Gospi i u radosti i u žalosti i u bolesti i u nemoći. I ovoga 14. rujna bilo ih je tamo mnogo, iz Kašada su došli organizirano njih tridesetak ali došli su i mnogi drugi. Nije bilo mise na hrvatskom jeziku, apostolski nuncij im se obratio na poljskom pozivajući ih da kao i do sada štiju judsku Gospu.

Krilatica koju je KUD Tanac prvi puta upotrijebio prije trinaest godina pri organizaciji prvoga međunarodnog festivala hrvatskih folklornih ansambala „Dobro došli, naši mili gosti!” postala je kao i sam festival službeni dio programa Pečuh 2010.

europska prijestolnica kulture, te dio programa Dijalog među kulturama u europskoj godini 2008. Ovogodišnji Tančev festival je i dio serije programa koji su organizirani u Pečuhu od 18. do 24. rujna pod nazivom Sunčana strana Balkana. Sam festival potpomognut je sa strane menadžmenta Pečuh 2010 europska prijestolnica kulture sa 3,5 milijuna forinti. Prava je to integracija KUD-a Tanac u kulturni život grada

podno Mečeka s velikim hrvatskim predznakom ispred svojih priredaba. Pokazao je to tjedan koji je iza nas u kojem su u organizaciji KUD-a Tanac otvorene tri izložbe, održan gajdaški festival na središnjem gradskom trgu, po pečuškim ulicama prošetao mimohod mnogobrojnih hrvatskih folklornih društava koji su se predstavili na pozornici ispred pečuške katedrale te nezaboravna gala večer u Domu omladine. Ono što danas prolazi u programima Pečuh europska prijestolnica kulture je sve sa predznakom Balkana, u smislu upoznavanja toga prostora, a pod krilaticom „Pečuh kulturološka vrata prema Balkanu”. Isti će se multikulturalnost koju Europa tako voli isticati, izložbe suvremenih umjetnika, konferencije i predavanja, filozofske, teoretske i književne radionice i razgovori interkulturalni patworkovi. Traži se prilika postati prostorom susreta i dijaloga, postati vratima istočno-zapadnog prijelaza.

Branka Pavić Blažetin

Crkva u Judu

Aktualno **Manjinski ombudsman dr. Ernő Kállai u posjetu petrovskoj Dvojezičnoj školi**

Minute diskusije. Sliva dr. Ernő Kállai, Mišo Hepp i Mikloš Kohut

U dvodnevni službeni posjet je doputovao u Željeznu županiju pretprošli tajedan parlamentarni ombudsman, nadležan za prava nacionalne i etničke manjine u Ugarskoj, dr. Ernő Kállai, da na licu mjesta razmatra položaj različitih narodnih grup. Na prvi dan svojega pohoda se je našao sa zastupnici Slovencev u Gornjem Seniku, pogledao je manjinske ustanove i takaj je sjeo na razgovor sa suradnici slovenskih medijov u Monoštru. Srijedu, 10. septembra, u petrovskoj Dvojezičnoj školi političara su primili Edita Horvat-Pauković, direktorica Dvojezične škole, Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, ter Mikloš Kohut, načelnik Petrovoga Sela. Mjesna školska ravnateljica je detaljno predstavila svoju ustanovu, kako u njoj pohađa 87 dice, a dvojezična nastava jur šesto ljetu je nazočna med ovimi stijenami. Po riči Edite Horvat-Pauković, jur nekoliko ljet se tendenciozno vraća interes za učnju hrvatskoga jezika u ovom selu. Zahvaljujući tomu 50% učenikov u 8. razredu ljetu na ljetu se javlja na jezični ispit, a kasnije na maturu hrvatskoga jezika, za ku imaju mogućnost položiti u jednoj sambotelskoj gimnaziji. Nije zamučala ni stiskajuće probleme da obrazovanje teče u dvi zgrada, a jedna zgrada je u vlasništvu Crikve ter da zaman se naticaju na različiti naticanji, dovidob nisu dobili nikakovu potporu za gradnju športske hale iako ova želja ne bi smila biti na pragu 21. stoljeća neki luksuzni zahtjev, kot i to ne da jedna obrazovno-odgojna ustanova, ka u budućnosti more odigravati i ulogu centralne hrvatsko-ugarske škole na jugu Gradišća, zasad je još uvijek prez odgovarajućega modernoga jezičnoga labora. Iako održavanje manjinskih škol teškim tarhetom nosu na sebi lokalne samouprave, proračunski zakon ni najmanje ne propisuje pozitivnu diskriminaciju u dobrobit manjinskih škol.

Zavolj premaloga broja dice takove ustanove iz nekih konkursov automatično ispadaju van, ali ako jedna škola nije u stanju

O petrovskoj školskoj situaciji je goste informirala Edita Horvat-Pauković, ravnateljica Dvojezične škole

svojim školarom što ponuditi, onda to prlje ili kasnije pelja do zubitka. „Mi ćemo se za zubi i nokti boriti za našu školu ako dojde do toga. Mnogo put nam se žalu zastupniki, političari Vlade da nam ne moru pinez dati, a mi bolje očekujemo od njih malo više razumivanja i većega uticaja na zakonodavatelje da se uživaju u našu situaciju” – je naglasila petroviska peljačica. Na kraju informacijskih minutov, Edita Horvat-Pauković i pismeni materijal je predala manjinskomu ombudsmanu, koga je jako interesiralo kakov je odnos roditeljev i škole prema hrvatskomu jeziku u zrcalu budućnosti. Na to je ravnateljica rekla da roditeljska potpora je maksimalna uz učnju jezika, a prebrzi asimilacijski proces zaustavlja i ta činjenica da poslije pada šengenske granice, još većimi idu u susjednu Austriju djelati, a to velika većina uspije putem znanja hrvatskoga jezika. Načelnik sela pak se je tužio da velike firme iz Budimpešte odvabu jezične potencijale iz naših sel s očaravajućimi plaćami, kakove mjesne škole pravoda ne bi mogle isplatiti ni za jednoga pedagoga, i zato je predstavio u riči i nedavni seoski primjer.

Mišo Hepp je istaknuo da u Petrovom Selu u borbi za hrvatski jezik i kulturni opstanak ovi stanovnici vik su bili prvi, ovde je još živ jezik, što nažalost za brojna druga hrvatska naselja jur ne moremo reći, i da petroviska zajednica na svakom području kvalitetno ter peldodavno djela, dovoljno ako mislimo samo na tamburašku, pjevačku, folklornu i kazališnu djelatnost.

Manjinski ombudsman je svim nazočnim zahvalio za izvješćaj i obećao da će obraditi, analizirati nova iskustva. Pokidob je vrime bilo to ko je tiralo dalje delegaciju, iz programa je izostavljen pohod razredov, susret sa školari ter i razgledavanje školske zgrade.

Časni gost je nastavio svoj put u Sambotel, kade su ga dočekali i predsjednici manjinskih samoupravov s tla cijele županije.

-Tiho-

Poziv

Skupština Hrvatske državne samouprave i preko Hrvatskoga glasnika poziva pojedince, udruge, organizacije i ine čimbenike hrvatskoga života u Mađarskoj neka daju pismenim putem svoje prijedloge, ideje, zamisli u svezi s izradom strateškoga plana razvoja Hrvata u Mađarskoj. Prijedloge Skupština Hrvatske državne samouprave očekuje u sljedeća dva mjeseca. Dakle, HDS se ovim pozivom obraća pripadnicima hrvatske manjine, bilo gdje su, na bilo kojem polju djeluju, da pošalju svoju viziju, prijedlog, ideje Hrvatskoj državnoj samoupravi u korist razvoja hrvatske zajednice u Mađarskoj. Adresa: Hrvatska državna samouprava (Országos Horvát Önkormányzat), 1089 Budapest, Bíró Lajos u. 24, telefon: +36-1/ 303-6093 +36-1/ 303-6094 +36-1/ 219-0642, Faks: +36-1/ 219-0827, e-mail: hramouprava@chello.hu.

ZAGREB – Mađarski je parlament, 15. rujna ove godine, jednoglasno ratificirao Protokol o proširenju Sjevernoatlantskog saveza na Republiku Hrvatsku. Tim činom Parlament Republike Mađarske, kako je svojedobno i najavljeno, prvi je među 26 zemalja članica NATO-a proveo postupak ratifikacije. Očekuje se da će i sve ostale članice ratificirati Protokol do sljedećega NATO-ova samita koji će se 3-4. travnja iduće godine održati u Strasbourgu i Kehlju, te da će Republika Hrvatska na tom sastanku sudjelovati prvi put kao punopravna članica Saveza. Hrvatska je uspješno okončala dva kruga pristupnih razgovora na kojima je izrazila spremnost sudjelovati u sustavu zajedničke obrane te potvrdila aktivan doprinos miru i sigurnosti euroatlantskog područja. Uspješno provedenim reformama Oružanih snaga, obrambenog sektora i cjelokupnog društva Hrvatska je ispunila kriterije za članstvo.

HRVATSKI ŽIDAN –

Iako po neočekivanoj prometnoj nesriči čudami smo mislili da Štefan Dumović, farnik sela, neće vrijeda moći prohodati, kako smo informirani, pred kratkim je jur začeo maševati. Nedilju, 21. septembra, u deseti ura su mu došli čestitati uz brojne vjernike svi predstavnici mjesnih kulturnih, vjerskih i civilnih društav, a posebno ga je pozdravio Štefan Krizmanić, načelnik Hrvatskoga Židana, pokidob je ljetos točno 30 ljet da je u ovom naselju stupio rođeni Prisičan u službu Boga i naroda. Za crikvenim obredom i svetačnošću svi su bili pozvani na agape.

KAPOŠVAR – U organizaciji Samouprave Šomoške županije 18–19. rujna održana je konferencija pod radnim naslovom „Spona između prošlosti i budućnosti u zajedničkoj Europi“. Konferencija je održana u sklopu projekta susreta zbratimljenih gradova i županija. Mjesto održavanja konferencije bila je zgrada županijske samouprave u Kapošvaru, a predsjedatelj prvoga radnoga dana bio je dopredsjednik Skupštine Šomoške županije Árpád Sárdi. Konferenciju je 18. rujna otvorio predsjednik Skupštine Šomoške županije Attila Gelencsér. Predavači su izlagali na temu: „Budućnost Europe – lokalni i regionalni utjecaji nakon ujedinjenja Istočne i Zapadne Njemačke“, „Od transnacionalizma do globalizacije“ (Dileme i pouke malih europskih naroda na temelju povijesnih događanja). Među izlagačima bio je i veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Ivan Bandić koji je govorio o „Promjenama na Balkanu i njihovu utjecaju na lokalnoj i regionalnoj razini u Hrvatskoj“, a Manuela Hrvatina, savjetnica za međunarodne odnose i europske integracije Istarske županije, izlagala je na temu „Istra – približavanje Europi“. Drugoga dana konferencije, 19. rujna, rad je nastavljen pod predsjedanjem Zsolta Neszményia, pročelnika Odjela za razvojnu strategiju Samouprave Šomoške županije. Zamjenik župana Koprivničko-križevačke županije Vladimir Šadek govorio je na temu „Razvojni pravci u Koprivničko-križevačkoj županiji“ – Proširenje Europske Unije, lokalni i regionalni utjecaji, strahovanja i nade. Dogradonačelnik grada Đurđevca Josip Tomica svoju temu je naslovio „Prezentacija grada Đurđevca“, a Márton Szűcs, vodeći menadžer za programe pri uredu VATI izlagao je na temu „Potpomoganje Hrvatsko-mađarskih pogrančnih projekata sa strane Europske Unije“. Voditeljica ureda za natječeje pri Samoupravi Šomoške županije Zita Kiss govorila je o „Kompleksnosti ekoturističkog razvoj Dravskog bazena.“

BEČ – Znanstveni institut Gradišćanskih Hrvatov nedavno je održao generalnu sjednicu. Pri tom je došlo do minjanja predsjedništva. Zlatka Gieler je nova predsjednica. Dugoljetna predsjednica Hrvatskoga kulturnoga društva je preuzela funkciju predsjednice od Agnacije Csenar-Schuster, ka je 12 ljet dugo stala na čelu ZIGH-a. Csenar-Schuster se u budućnosti kani jače baviti jezičnim pitanji Gradišćanskih Hrvatov. Za vrime nje predsjedništva je Znanstveni institut izdao veliku gramatiku gradišćanskohrvatskoga jezika, pokrenuo časopis Znanstveni zbornik i u internetu pokrenuo elektronski časopis, terminološku datarnicu i jezični abc.

Gradišće u školskoj klupi

I zopet nam septembar posipao prvi pozdrav s neobičnim toplim žarom, a naša dica s taškami na hrptu ponovo su stupila u dome znanja. U Gradišću je ljetos 535 školarov začelo svoje učenje na hrvatskom jeziku u naši osnovni, dvojezični ter dopunski škola od Bizonje, prik Kisega i Sambotela do Petrovoga Sela. Jedno oko nam se smije zavolj bizonjske škole ka je od ovoga ljeta postala treća dvojezična škola na našem tlu, a drugo oko nam se plače zavolj undanske škole u koj zbog premaloga broja dice ukinuto je podučavanje. Podatki, visti više-manje su iste kot što su bile lani u ovu dob.

U novom školskom ljetu u **Bizonji** je sjelo u školske klupčice 97 dice, od njih 15 školarov se uči u prvom razredu dvojezično 50% školskih predmetov, pod peljanjem školnikovice Marije Nadj. Po informaciji direktorice Elze Hidas, pet hrvatskogovorećih pedagoginju broju u osnovnoj školi. Ana Singer se je vratila iz porodijskoga otpustka i trenutačno djela u polustatusu, podučava hrvatski jezik u 5. i 6. razredu, a polag toga je i razrednica 5. razreda. Kljetu će se vratiti i druga školnikovica hrvatskoga jezika, a učiteljice i dalje se savršavaju pri različiti hrvatski studiji.

Kemljanska škola i ljetos pelja tabelu po broju učenikov. Kako nas je informirala školska tajnica Judita Ronczai, od ovoga miseca njevu školu pohađa 245 školarov. U prvom razredu 22 dice imaju, med njimi jako skroman broj, samo sedam učenikov, se uči po hrvatski. Ukupno samo 87 dice imaju pri hrvatskoj nastavi, njimi se bavu dvi hrvatskogovoreće školnikovice.

Osnovna škola „Mihovil Naković“ u **Koljnofu** je druga dvojezična škola u Gradišću, sad jur s tim tipom nastave „službeno“ u 1. i 2. razredu, a „neslužbeno“ tako se podučava i u 3. i 4. razredu. U prvom razredu 11 dice je započelo učnju u peljanju učiteljice Marijane Nemet, dokle u 8. razredu 17 školarov „troši“ svoje zadnje ljetu u ovoj ustanovi. Po riči direktorice Agice Sárkózi, i ljetos računaju iz hrvatskoga jezika na neophodnu pomoć matične zemlje ter si želju da se čim prlje uključi u njevo djelo i asistentica hrvatskoga jezika iz Zagreba.

Kako je već najavljeno, na Undi jur nisu se otprla školska vrata, tako odvud jur i dica nižih razredov putuju u osnovnu školu u **Horpač**. Po informaciji učiteljice hrvatskoga jezika, Židanke Jadranke Tot, ovu školu ukupno pohađa 152 dice, med njimi je 28 hrvatskih školarov. U donji razredi hrvatski jezik podučava u polustatusu donedavna undanska učiteljica Eržika Pajrić, a od 5. do 8. razreda Jadranka Tot.

U Hrvatskom Židanu od 1. do 4. razreda je ukupno 29 dice ki dođu iz Hrvatskoga Židana, Prisike, Lukindrofa, a učiteljski broj je ostao kot i lani, znači, ovde su nek četire školnikovice zaposlene. U prvom razredu je devet dice, petimi se uču po hrvatski, a od svih školarov većina (16) je upisana na hrvatski jezik, dokle su drugi učeniki na nimški ura. Hrvate i ljetos podučava Marija

Direktor vukovinske škole Krešimir Matašin s ravnateljicom koljnofske škole Agicom Sárkózi. U ovom školskom ljetu sigurno će se gustokrat strefiti kot i njevi školari. Ova suradnja odlično funkcionira već od deset ljet

Sabo, a ne samo ovde nek i u **Kisegu**. U Osnovnoj školi „József Bersek“ se je na hrvatsku nastavu ovo ljetu dupli broj javio nek lani, sve skupa ih je deset. Četirmi iz 5. razreda, dvama iz 6, dvama iz 7. i dvama iz 8. razreda, ki spojeno u jednoj grupi tajedno četire ure imaju po hrvatski. Zasad još nije lista završena u kiseškoj Dopunskoj školi, ali dosada je zabilježeno 27 školarov od 2. do 8. razreda, pri ovoj formi hrvatske učnje. Židanska školnikovica Marija Sabo u dvi grupa će imati s njimi hrvatske ure.

Iako su se pojavila lani neka uzaludna natezanja sa strane održavateljev osnovne škole u **Gornjem Četaru**, školski žitak i

Oleg Kolesnjikov iz Ukrajine je prava motivacija u petrovskom 7. razredu da se dica još već pominaju po hrvatski

U petrovskoj Dvojezičnoj školi vjeronauk drži farnik Tamás Várhelyi, na slici sa školari 3. razreda

Ljetos je krenuo po dosada naučni puti sa 141 učenikom. Ovdje i dalje pogibelno pada broj hrvatskih školarov, samo(!) 39 dice je iz Hrvatskih Šic, Gornjega Četara i Narde pri učnji hrvatskoga jezika, pod peljanjem trih pedagoginj. Prvi razred pohadja 14 dice, trimi se uču po hrvatski. Zavolj „velikoga broja“ dice, 1. i 2, 5. i 6, 7. i 8. razredi su spojeni, a u 3. i 4. razredu posebno se uču jeziki. Kako je rekla školska direktorica Magda Horvat-Nemet, njeva jesen će biti zvanaredno gusta po programi, s prezentacijom CD-ploče GRAJAM-a, 20. jubilejom školskoga partnerstva s Vincjetom ter posjetom prijateljske škole u Kupljenovu.

Petroviska dvojezična škola je ovo školsko ljeto začela s 87 dice, med njimi su jur 65-imi učeniki dvojezične nastave, od 1. do 6. razreda. U prvom razredu još nigdar nije bilo tako malo dice. Četiri školari imaju za razrednicu novu školnikovicu, Eszteru Molnár-Stankovits. Po informaciji direktorice škole Edite Horvat-Pauković, s posebnim odobrenjem održavatelja prvi, s drugim razredom ima djelomično spojene ure. U 8. razredu u ovom školskom ljetu će 11 dice zbogomdati instituciji. Što je interesantno još da imaju jednoga učenika u 7. razredu, rodnom iz Ukrajine, a sad s prebivališćem u Vasszécenyu, komu se i školski tovaruši automatično obraćaju na hrvatskom jeziku, pokidob

U Koljnofu ponovo čekaju jezičnu asistenticu

ugarski mu još teže ide. Umjesto školnika Rajmunda Filipovića, ki je podučavao hrvatski jezik ter je dao otkaz na kraju školskoga ljeta, zaposlena je mlada, nedavno diplomirana učiteljica matematike i hrvatskoga jezika ter književnosti, Petroviščanka Kinga Keglović. U 6. i 7. razredu podučava hrvatski jezik, a u dvojezičnoj nastavi u niži razredi je dobila školske predmete: jaćenje, moljanje kot i poznavanje okolice. Na obnovu školske zgrade i ovdje je jako malo pinez, zato je samo strujna mriža obnovljena u prostoriji za kompjutore, reparirana su dugovanja za tjelovježbanje, a bile su neke klupe ter razredi znova nafarbani.

U sambotelskoj Osnovnoj školi „Mihály Váci“ sad jur šesto ljete teče na svakoj godini u posebnoj grupi podučavanje hrvatskoga jezika. Drugo ljeto pelja hrvatske ure Petroviščanka Gyöngyi Kapitar-Milišić. Trenutačno 23 učenike ima pri ruki, a u 1. razred su primljeni trimi. Školu ukupno pohadja 490 dice, a što je još spominka vridno da od ovoga školskoga ljeta jur ne djela u toj ustanovi Žuža Haklić-Henrik, bivša zastupnica Hrvatske manjinske samouprave u Sambotelu, ka je i inicirala hrvatsku nastavu u ovoj školi, nek je imenovana na poglavarstvu grada Sambotela, kot nadležna osoba za hrvatske kontakte.

-Tiho-

PETROVO SELO – Prošloga tajedna znova su začeli probuvati kazalištarci dotičnoga sela. Nije to još priprava za novu sezonu nek oživljavanje „staroga“ kusića kojega su prikazali početkom ljeta Petroviščani sve skupa šest put. Komedija Marca Camolettia pod naslovom *Presidanje u Parizu* (Boing,boing) doživila je takove uspjehe med gledatelji da naredne dva misece još se očekuju daljnje predstave u Sambotelu, Čajti, Pinkovcu ter još i u domaćem kulturnom domu. Ovisno od terminskih prilik *Presidanje u Parizu* morebit se predstavlja ove jeseni još i u Hrvatskoj.

BUDIMPEŠTA – Od 30. rujna do 1. listopada u Budimpešti se održava zasjedanje Vijeća europskih biskupskih konferencija (CCEE) na kojem će sudjelovati i mons. Marin Srakić, nadbiskup i metropolit dakovačko-srijemski ter predsjednik Hrvatske biskupske konferencije. Glavna tema skupa bit će „Crkva i mediji“. Na zasjedanju Vijeća sudjeluje 33 europske biskupske konferencije, nadbiskupi i predstavnici Luksemburga i Monaka te biskup Chisinau iz Moldavije, te predstavnici Svete Stolice, Europskih institucija i Komisije biskupskih konferencija Europske Unije (COMECE).

BAČ – Niz programa u okviru priredbe *Tragovi Šokaca – Od Gradovrha do Bača*, kojom se u organizaciji HKPUD-a „Mostonaga“ iz Bača od svibnja do studenog ove godine obilježava 320 godina dolaska šokačkih Hrvata u Bačku, nastavlja se u subotu, 27. rujna, s književnom večeri „O jeziku šokačkom u Somboru“. Zatim slijedi, 4. listopada, „Hodočašće u Bač“ (u 9.30 ophod, u 11 sati misno slavlje, i prigodni kulturni program), 13. listopada „Zavitni dan u Bačkom Monoštoru“, i 22. studenog Šokačka večer u Sonti. Podsjetimo kako je, uz ostalo, 1. lipnja organizirano hodočašće bačkih Hrvata u Tuzlu, a domaćini raznih kulturnih, vjerskih i znanstvenih sadržaja jesu još Bački Monoštor, Bački Breg, Plavna, Osijek, Sarajevo, Sonta, Sombor, Vajska i Vukovar.

SEPETNIK – Hrvatska manjinska samouprava na čelu sa Zoltanom Markačem već je po drugi put priredila izlet u Hrvatsku za pripadnike nacionalnih manjina u selu. U proljeće su posjetili glavni grad Hrvatske, a ovaj put su odabrali varaždinsku manifestaciju Špancirfest. Izletnici su se upoznali s gradom, a ujedno su mogli birati od raznih programa manifestacije. Samouprava od jeseni ponovno će pokrenuti tečaj hrvatskoga jezika, te kružok hrvatskoga jezika u osnovnoj školi.

U Kemlji drastično pada broj hrvatskih školarov

Zaprešićki biennale akvarelov u Sambotelu

„Svidoki smo čudesne igre boja, vode, kista i papira, ku su čudesne ruke preobrazile u specifičan likovni šarm. Zahvalni smo likovnim umjetnikom što su svojim senzibilitetom, bogatim koloritom darovali dio sebe ter svojim akvareli donesli svježinu u kulturni žitak grada Sambotela” – timi riči je pozdravila Croatica, izdavačka kuća Hrvatov u Ugarskoj, u svojem katalogu sve sudionike i posjetitelje izložbe „Zaprešićki biennale akvarelov” na ku smo se okupili 15. septembra, pondiljak, uvečer u 17 uri u Županijskom kulturnom i omladinskom centru.

Sambotelški zbor Djurdjice posjetitelje je zagrijao gradišćanskimi jačkami

Ljerka Vladović, ravnateljica Pučkoga otvorenoga učilišća, sa zaprešićkim dogradonačelnikom Ivicom Blažićem ter pomoćnikom Andrašem Handlerom

U prizemnoj Galeriji za jačkami i tanci dice iz Osnovne škole „Mihály Váci”, u koj Gyöngyi Kapitar-Milišić podučava hrvatski jezik, u zastupništvu poglavarstva grada Sambotela György Horváth je izrazio zadovoljstvo da je Pučko otvoreno učilišće iz Zaprešića dospilo s takvim lipim i vridnim projektom u Sambotel koji, prez sumlje, obogaćuje gradski kulturni žitak jer, nažalost, kod nas su rijetke ovakove likovne zgoditke. Zvana toga je naglasio da grad, kako mu i u grbu kažu otprta vrata, otvoren je na svaku sličnu inicijativu i nadalje će srdačno primiti i podupirati sve priredbe na koj se predstavljaju narodne grupe, civilna društva. Ljerka Vladović, ravnateljica Pučkoga otvorenoga učilišća, prethodnim pripetanjem ove izložbe je spomenula gostovanje gradišćanskih umjetnikov u Zaprešiću. Naime, u okviru Gradišćanskoga večera na početku ljeta u tom hrvatskom gradu je predstavljena knjiga *Ako nisi tu* novinarka i pjesnikinje Timee Horvat ter je u Galeriji „Razvid” otvorena izložba najpoznatijega gradišćanskoga grafičara Lajoša Brigovića, u pratnji umočkih tamburašev. Onde se je pojavila ideja za gostovanje zaprešićkih akvarelistov u Sambotelu, a u organizaciji s naše strane su pomoćnu ruku ponudili dr. Šandor Horvat, donedavni direktor Željeznožupanijskih muzejov, kot i gradska Hrvatska manjinska samouprava na čelu s Laslojem Škrapićem, a u konkretnoj realizaciji i pri postavljenju likovnih djel je bio koordinator, kustos sambotelškoga Muzeja „Savaria”, Petrovišćan Andraš Handler. – *Zaprešić ima pravi akvarelistički pejzaž, tri rijeke, puno vode, puno zelenila, čuda svit-*

*line, u zimi sniga, prekrasne zalaske sunca, sve ono što slikare more nadahnuti da krenu u tu tehniku ka je vrlo teška, vrlo zahtjevna iako se smatra da nije tako atraktivna, ali kad pogledamo ovu izložbu, mislim da je to pogrišna konstatacija. Naš grad ima mnogobrojno likovno udruženje, a iz zaprešićkoga kraja potiče i najveći hrvatski akvarelist Mihovil Krušlin – je rekla Ljerka Vladović, od ke smo nadalje doznali da biennale akvarelistov početo od 2001. ljeta je jur četiri puti pozvao posjetitelje na takove izložbe, a kljetu će se održati jubilarna „revija”. – *Kroz te četire izložbe mi smo postali jedan od najznačajnijih hrvatskih centrov akvarela, ali još je važnije što smo mi s timi izložbami išli i u druge sredine. S timi gostovanji smo došli u vaš lipi kraj, veseli smo zbog toga, a ono što nas posebno veseli, to je to da smo došli kod naših Hrvatov. Vjerujem da na tom nećemo stati, nek ćemo na kulturnom planu razmjenjivati naša iskustva. A kako se u vašem gradskom grbu nalazu otvorena vrata, i u našem imenu ustanove se nalazi rič otvoreno, i ona je stvarno otvorena za vaša umjetnička dostignuća, a ovo je poziv – je tako završila svoj govor peljačica Pučkoga otvorenoga učilišća, dokle je pozdravne i zahvalne riči uputio svim nazočnim i Ivica Blažić, dogradonačelnik Zaprešića, ki je jur bezbroj puta gostovao u južnom Gradišću, prilikom različitih školskih ter folklornih susretov. Nándor Salamon, bivši direktor sambotelške Galerije, danas u mirovini, je sa stručnoga gledišća predstavio biennale, istaknuvši pri tom da med umjetniki skoro 70 izloženih djel jednako se najdu profesionalci kot i „civilni”,**

kot profesor, kipar, slavist, letač, matematičar, ki su medjutim predstavniki jedne tradicionalne nigdar dosadne teme prirode, i pravoda skupni zviranjak doživljajev imamo s njimi s rijekami, lugi, morjem, zalaskom sunca itd. Različite kompozicije farbov, tehnikov, dekorativne forme pokažu nam raznovrsne čuti, ke su nam pak i zavolj sličnosti toliko poznate. Akvarele hrvatskih umjetnikov ki su, poslije predstavljanja u Sloveniji u Brežica ter u hrvatskom Trogiru, Kaštelu, konačno dospili i u naš grad, morete pogledati sve do 11. oktobra, a potom, kako je rekao dr. Robert Hajszan, ravnatelj Panonskoga instituta u Pinkovcu, po mogućnosti će biti izloženi i u Austriji.

-Tiho-

Portret santovačke učiteljice Marije Jelić Baltin

U proljeće ove godine Hrvatska državna samouprava dodijelila je Spomenicu za istaknutu djelatnost na području hrvatskog odgoja i obrazovanja u Mađarskoj bačvanskim učiteljicama Mariji Jelić Baltin (Santovo), Đuli Vanko Gunić (Kačmar) i Lenki Stanojev Herner (Bačino), koji im je u okviru svečanosti povodom obilježavanja 60. obljetnice hrvatskoga školstva u Bačkoj, još 10. svibnja, u Gari uručio predsjednik Mišo Hepp. Nakon što smo prije već predstavili kačmarsku učiteljicu Đulu Vanko Gunić, ovaj put predstavljamo santovačku učiteljicu Mariju Jelić Baltin, koja je umirovljena 1. siječnja ove godine.

Marija Jelić Baltin rođena je u Santovu, u šokačkoj obitelji, a hrvatsku osnovnu školu završila je 1964. godine u svome rodnom selu. Poput mnogih svojih vršnjaka školovanje je nastavila u našoj budimpeštanskoj gimnaziji gdje je 1968. godine maturirala. Iste godine upisuje se na Visoku učiteljsku školu u Baji na hrvatski učiteljski smjer, diplomiravši 1971.

godine. Na poziv tadašnjeg ravnatelja Stipana Sabovljeva, još za vrijeme učiteljskog studija, 1970. počela je raditi u našoj santovačkoj školi, te je treću godinu završila dopisno. U početku radi u nižim razredima, a poslije prelazi u više razrede. Usporedno s radom u nastavi, a u skladu s potrebama škole, nastavlja svoje školovanje na Visokoj školi „Gyula Juhász” u Segedinu. Prvo je diplomirala likovnu umjetnost (crtanje), a zatim i mađarski jezik. U višim razredima predaje nekoliko godina pjevanje i tehniku, a do svog umirovljenja crtanje i mađarski jezik. Od početaka, dakle od 1970. godine, do svog umirovljenja 1. siječnja ove godine radila je u svome rodnom selu, u školi koju je i sama pohađala od 1956. do 1964. godine. Druga je učiteljica santovačke škole po stažu koja je kao bivša učenica u njoj provela svoj radni vijek.

Izuzev prvih godina u nižim razredima, nije podučavala hrvatski jezik, ali je radila u hrvatskome jezičnom okružju koje nije postojalo nigdje u Mađarskoj, te je nastojala njegovati materinsku riječ u predmetnoj nastavi, te u izvanškolskim aktivnostima. Kada je počela raditi, sve je bilo drukčije, a kako nam reče, u našoj školi rabio se samo hrvatski jezik, stoga se bivši učenici do danas ponose svojom školom koja im je dala popudbinu za očuvanje i njegovanje materinske riječi, običaja i jačanje nacionalne svijesti.

Kako nam reče učiteljica Marija, za razliku od današnjih naraštaja, koji se teško i kasno opredjeljuju za svoje zvanje, ona je od samih početaka znala što želi biti: želi biti učiteljica, želi podučavati djecu. Nije napravila loš izbor, a najviše je oduševljena djecom, onim znatiželjnim, blistavim dječjim očima, pogledima u kojima se vidjela želja za

novim znanjima, što je trebalo ispuniti, a to je bilo obostrano zadovoljstvo. Kako reče, to se s vremenom donekle promijenilo jer je vrlo teško u današnjoj djeci pobuditi zanimanje, posebno osjećaje, s druge strane, današnja djeca pa i nastavnici žive u potpuno drugom, otvorenijem i ubrzanome svijetu, ali ljubav prema djeci, želja za odgojem i podučavanjem novih znanja ostala je dokraja. „Nisam još htjela otići, nisam željela u mirovinu, jer ostale su mi vrlo lijepe uspomene i o djeci i o kolegama, ali je došlo vrijeme” – ističe učiteljica Marija, dodavši da je počela nova školska godina, i prvi put se suočila s činjenicom da više neće raditi. Dosada kao da je bila na odmoru, ali sad je počela nova školska godina pa joj najviše nedostaju učenici.

Čast je i zadovoljstvo primiti priznanje za svoj rad, posebno od svoje zajednice, koje je dobila od Hrvatske državne samouprave, na kojem iskreno zahvaljuje, ali, kako kaže, kao učiteljica najveće priznanje dobila je od djece, koja su se oprostila od nje skromnim poklonom uz riječi „našoj najboljoj učiteljici”.

Zadovoljna je što su i njezina djeca nastavila njezinim putem. Starija kći Snježana radi kao učiteljica u budimpeštanskom HOŠIG-u, a mlađa Jelena pohađa hrvatski učiteljski studij na Visokoj školi u Baji. Sin Đorđe diplomirao je na budimpeštanskome sveučilištu hrvatski jezik i književnost. Nije odabrao pedagoški smjer, ali kao graničar svojim se hrvatskim jezičnim znanjem koristi u svome svakodnevnom poslu, ali i u odgoju svoje kćerke Sanje.

Nakon umalo 40 godina odgojno-obrazovnog rada nije lako prestati s jednog dana na drugi. Kako nam reče učiteljica Marija, i danas svako jutro počinje kao da će krenuti u školu. Radosna je kad sretne svoje bivše učenike, koji je izdaleka pozdravljaju, obraćaju joj se, pitaju kako je i pričaju o svojim doživljajima. Sve se više okreće obitelji, poslovima u kući i oko kuće, čitanju i onome što ju zanima, a najveću radost nalazi u maloj unuci Sanji, koja je napunila godinu dana.

S. B.

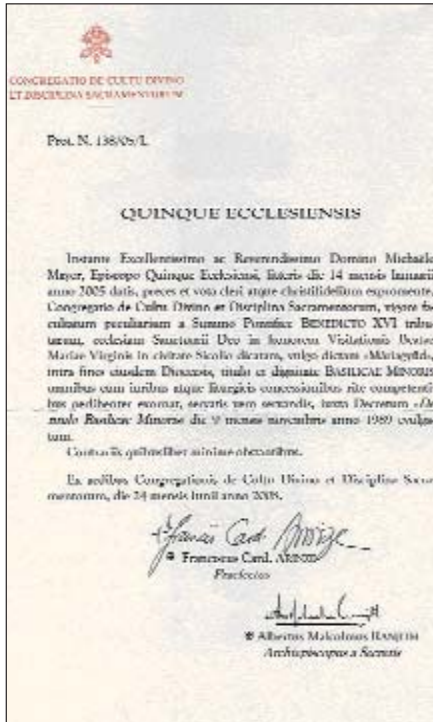
ZAGREB – Književnik Mirko Kovač za roman „Grad u zrcalu” dobio je ovogodišnju Nagradu „Meša Selimović” koja se u sklopu Međunarodnih književnih susreta Cum grano salis u Tuzli, dodjeljuje za najbolji roman na govornom području BiH, Hrvatske, Srbije i Crne Gore. Kovač je rekao kako se raduje toj nagradi, utemeljenoj 2001. godine, jer je to jedino priznanje na prostoru bivše Jugoslavije koje ravnopravno tretira djela nastala na jezicima proizašlim iz zajedničkog jezika koji je „propao”. Predsjednik ocjenjivačkoga suda Mile Stojić rekao je da je spomenuti Kovačev roman djelo iznimne vrijednosti. Kovačev „Grad u zrcalu” istinski je remek-djelo književnosti koja se bavi našom zbiljom, ali koja nikad ne odustaje od vrhunskog zahtjeva da je literatura prije svega umjetnost i plemenita vještina, rekao je Stojić. Mirko Kovač za to djelo ove godine dobio je i godišnju Nagradu „Vladimir Nazor” koju dodjeljuje Republika Hrvatska za najbolja umjetnička ostvarenja u književnosti, glazbi, filmu, likovnoj i kazališnoj umjetnosti, primijenjenim umjetnostima te arhitekturi i urbanizmu na svojem području.

VUKOVAR – Na poticaj Ženskog odbojkaškog kluba „Vukovar”, od 26. do 28. rujna u Vukovaru će biti održan prvi Međunarodni odbojkaški turnir za žene, pod nazivom „Dunavska mreža”. Sudjelovat će šest vrhunskih ekipa iz četiriju podunavskih država: Mađarske, Srbije, Bugarske i Hrvatske, odnosno iz Budimpešte, Novog Sada, Beograda, Sofije, Dubrovnika te, naravno, Vukovara. Uz odličan odbojkaški turnir, bit će predstavljen novi vukovarski brend – „Djevojke s Dunava”, kojim će se svijetu odaslati poruka da se u Vukovaru rađa novi europski život. Brend „Djevojke s Dunava” osmišljen je kao simbol nježnosti, ljepote i druženja. S obzirom na to da su vukovarske odbojkašice dobrim igrama izborile pravo natjecanja u međunarodnim natjecanjima, poticatelji tog projekta žele istaknuti kako se ustrajnim radom Vukovaru širom otvaraju vrata europske budućnosti.

PETROVO SELO – Na trgadbenu prošetku pozivaju organizatori sva društva i sve zainteresirane 5. oktobra, nedilju, od 15 uri u ovom naselju. Šarena povorka i maškarada kreće od kulturnoga doma, u kom dan prlje se priredjuje i bal, uz svirku „Čungama”. Na ov vikend su pozvani i ognjogasci iz Šenkovca s kimi je ljetos započeta suradnja.

Judska crkva postala bazilika

Papa Benedikt XVI. na blagdan Sv. Ivana Krstitelja, 24. lipnja 2008. godine, donio je odluku o uzdizanju judske crkve u razinu manje bazilike. Na svetoj misi u Judu/Đudu 14. rujna, na blagdan Male Gospe, papinski nuncij Julius Janus pročitao je papin dekret pred mnoštvom vjernika i hodočasnika.

Jud/Đud najstarije je svetište u Mađarskoj. U rimsko doba preko njega vodio je put iz Pečuha prema Osijeku. U podnožju brda, kod izvora stajao je Bogorodičin kip što su ga podigli kršćani ovoga kraja. Za dolaska Mađara ovo se mjesto naziva Eudu, latinsko

ime je Đödö, ili Jödö, danas je Gyüd, a na hrvatskome Đud, odnosno Jud.

Pečvarski benediktinci 1006. godine sagradili su kapelicu iznad kipa Blažene Djevice Marije. Godine 1148. kralj Geza II. ovdje je zatražio pomoć od Bogorodice za vojnu protiv grčkog cara, i kapelicu je dao proširiti. Nakon Mohačke bitke 1526. godine, Turci crkvu nisu srušili, nego su ju praznu prepustili najprije pravoslavicima, zatim reformatima. Ovo hodočasno mjesto neokrnjeno je prebrodilo turska vremena, ali je Gospin kip nestao. U ono se vrijeme čudni događaji zbivaju u Judu. Blažena Djevica se ukazala Šiklošanima Matiji Ispanju i Ivanu Kopicu, koji su se s posla vraćali doma. Gospa ih moli da crkva opet bude katolička. Godine 1687. Gabor Vecchi, gospodar sigetske tvrđave, crkvu daruje katolicima.

Judska crkva 1698. godine iz Koprivnice dobiva novi kip, što vjernici s velikim poštovanjem primaju.

Za Rákóczieve oslobodilačke borbe (1703–1711) opet se događaju čudne pojave. Gospin se kip najprije spašava u Šikloš, zatim u Osijek. Taj se kip i sada nalazi u osječkoj franjevačkoj crkvi. Pečuški biskup Franz Nesselrod 1713. godine novi kip daruje svetištu, koji se i sada nalazi na glavnom oltaru. S pomoću vjernika i darivanjem obitelji Batthyány, između 1739. i 1742. godine crkvu proširuju i grade samostan.

Nastavljaju se čudna ozdravljenja, o kojima svjedoče godišnjaci samostana. Između 1723. i 1799. godine spominje se 302 ozdravljenja. Zbog tih ozdravljenja papa Pio VII. 1805. g. Jud proglašava svetištem.

Od 1860. g. omiljeno mjesto hodočasnika jest kip Bolne Gospe. Od kipa put vodi uzbrdo do križa, što ga je dao postaviti pečuški biskup Sámuel Hettyei povodom 900. godišnjice opstojnosti katoličke Mađarske. U ljetno doba crkva postaje pretijesnom zbog mnoštva hodočasnika, zato je 1937/38. godine pokraj crkve, pod vedrim nebom sagrađen oltar.

Godina 1950. tužno je vrijeme za mađarske crkve: nacionaliziraju škole, raspuštaju redovnike, tako i franjevci moraju napustiti Jud. Otada se o crkvi brinu svjetovnjaci. Godine 1991. crkva dobiva novi krov, 1993. obojena je izvana, a 1994. iznutra, 1996. obnovljen je pod. Odonda crkva ima sadašnji izgled.

I danas više tisuća ljudi dolaze ovamo hodočastiti, tražiti unutrašnju utjehu, što svijet, ma koliko bio bogat, ne može pružiti.

bpb

Trenutak za pjesmu

Vesna Krmpotić

Glas vode u rijeci

*I nebo hoće
i zemlja hoće
da rijeka teče;
nek stupi jedan
koji neće
i neka neće*

Tko me ponizio k rijeci,
mene, koja sam voda?
Tko mi je dao udes izvora i ušća?
Tko mi je rekao smrt,
meni, koja sam beskrajna?

Između sunca i mjeseca,
između obala,
ja bih da kliknem i stanem,
ja bih da se vratim;
ali ne mogu.

I onaj koji me okovao
u bunu i nemoć,
sada crpe moju patnju
da dovrši svijet.

Lajoš Brigović navršio 70 ljet

Za cijeli svit strašno ljeto 1938. je dalo za nas Gradišćanske Hrvate još i tri istaknute peršone. Pjesnika, do zadnje kapljice krvi Petroviščana Lajoša Škrapića, grafičara i slikara, strastvenoga rodoljuba Lajoša Brigovića ter i akademika, slavista, književnika dr. Nikolu Benčića. Za petroviškoga pjesnika smo već pisali kako je svečevao svoj 70. rođendan u Pinčenoj dolini, a polag njega ne smimo pozabiti ni na rođenoga Prisiščana, „svažtara“, školnika, fotografa, novinara, redatelja kazališnih kusićev, osnivača tamburaške grupe u Hrvatskom Židanu, a pred svim na umjetnika. Lajoš Brigović sa svojim djeli znamda je i nastao simbol za Gradišće. Kako, u koj mjeri se on zalaže svojim objektivom, kistom, tušem, platni, pisanimi riči ter voljom za spašavanje hrvatske prošlosti, točno zna svaki gdo se spušća u našu stvarnost. Lajoš bači su mi pri Omladinskom taboru u Hrvatskom Židanu došapnuli da su 8. julija ispunili 70 ljet svojega žitka. Sedamdeset ljet nedvojbenoga sadržaja, svitline u jednom drugom svitu, kamo ne more dospiti svaki obični človik. Sedamdeset ljet u ti zanimacija kade si je našao mir i veselje, čim je pak svenek mogao ter je neizmjerno i željio darovati, obradovati i druge ljude. Poslije završetka Narodnosne učiteljske škole u Budimpešti, kada se najvećimi ganu na put prema Zapadu (1956), on se vraća u svoj rodni kraj da postane pedagog, lampaš i nositelj svitline za buduće generacije. Na Visokoj nastavničkoj školi u Petocriki 1974. ljeta dostane diplomu učitelja za moljanje i likovni odgoj. Tim je njegova sudbina konačno usmjerena prema pedagogiji. Ljeta dugo sadi u srce učenikov ljubav prema hrvatskomu jeziku, prema umjetnosti. On je utemeljitelj prve tambu-

raške grupe u svojem Hrvatskom Židanu, organizator kazališnih predstavov, malo je toga iz čega je on falio kad je rič išla za kulturnu djelatnost u onom selu kamo je zašao prik ženidbe. Ljubav prema moljanju nosi u sebi od ditinstva, od brata ki studira gradjevinarstvo. Od njega perfektno nauči „pominak“ na jeziku črne linije. Zvanarednu čut ima za ovjekovječenje židanskoga, plajgorskoga, prisičkoga krajolika. Zahvaljujući njemu imamo većezero grafikov (ni sami ne znaju koliko kad prebrojili je nigdar nisu) ke su predstavljene od 1975. ljeta na samostalni izložba ne samo u našem orsagu nek u susjednoj Austriji, kot i u Hrvatskoj. Zadnji put na početku ovoga ljeta u Pučkom otvorenom učilišću u Zaprešiću su imali priliku posjetitelji upoznati njegovu umjetnost.

Od grafičara postepeno nastaje slikar, odkidob su stupili u mirovinu, već vrimena imaju za putovanje u svitu farbov, zato se jur ljeta dugo tuš, pero i papiroš su prominjili kistom, platnom. Brigovićeve tople boje sa slike znaju nas grijati, dokle je tema vik ista. Rodni kraj, prekrasna priroda i neizmjerna ljubav prema svojim.

S njevim kolekcijami starih orudaljev je osnivan Muzej „Škoruš“ u Hrvatskom Židanu, kot i seoski muzej u Plajgoru. Nedavno je otvoren najpr u židanskom vlašćem stanu i zbirka fotoaparatorov, ke u najnovije vrime skupljaju uz molitvenike, nože, pisace mašine. Kako su mi rekli ne tako zdavno, bojsjek neće stati dokle ne bude u toj kolekciji već od jezero aparatorov. No, nisu samo hobi-skupljač Yasike, Minolte, Nikona, Zorkia, nek su i odlični fotograf ki su i prik bezbroj fotografijov pokusili sačuvati, spasiti spominke iz prošlosti, priredbe, nepopustljive

zgoditke ovjekovječiti suprot pozabljenja. Uz sve ostalo popunili su i hrvatske stranice i s riči i grafikami u različiti izdanji: u Hrvatski novina, Hrvatskom kalendaru, Hrvatskom glasniku, Narodni novina, Vas Népe, a i u lokalnom listu Kőszeg és Vidéke. Kako bi nek mogla sve stisnuti u jedan članak što je sve jubilar imao u svojem dosadašnjem žitku? Koliko se je zalagao za svoju zajednicu i kako još vik zna batriti, hrabriti nas u mlahavosti? A k tomu još s tako mirno-tiho-skromnom naravom sprohadjati svaki naš korak, nam, ki dan-danas nezadovoljno bundramo, a negda-negda i zalutamo u ovom hrvatskom labirintu, i uopće na ovom globusu.

Lajoš bači, iako s malim zakašnjenjem (za ko ćete nam, znamda, oprostiti), željimo Vam puno zdravlja, moći i volju ter lipe trenutke još za dođuće dane, ljeta, desetljeća, uz vašu voljenu hižnu družicu, tetu Janku, u objamljenju troje dice i nukićev. Živili!

-Timea Horvat-

Židanski tamburaši 1986. ljeta prilikom prvoga nastupa na Narodnosnom danu u Prisiči, s osnivačem muzičke grupe Lajošom Brigovićem

PEČUH – U sklopu ovogodišnjeg Festivala kulturnog naslijeđa ceremoniji svečanog otvaranja festivala koja se 18. rujna održala na središnjem gradskom trgu uz orkestre iz Mađarske i inozemstva, sudjelovao je i Orkestar vatrogasnih dobrovoljaca iz grada Valpova pod ravnanjem Dalibora Košutića.

SUBOTICA – Osmi Festival bunjevački pisama održat će se od 24. do 26. rujna, u svečanoj dvorani Hrvatskoga kulturnog centra „Bunjevačko kolo”. Kao i posljednjih godina, u sklopu Festivala bit će održana i Smotra dječjih pjevača i zborova, koja će okupiti velik broj djece. Za najmlađe sudionike Festivala, 24. rujna, s početkom u 11 sati, bit će upriličena svečana sveta misa u Katedrali Sv. Terezije Avilske. Na misi se očekuje oko tisuću djece koja pohađaju katolički vjeronauk, nastavu na hrvatskom jeziku, te mališani vrtića „Marija Petković”. Nakon mise će se za djecu prirediti objed u prostorijama Katoličkoga kruga, a od 13 sati počinje glavna proba, koja će se zbog velikog broja sudionika održati u Katedrali. Smotra dječjih pjevača i zborova početak će u kasnijim popodnevnim satima, u svečanoj dvorani spomenutoga kulturnog središta. Program ovogodišnje Smotre ispunit će 16 točaka, u kojima će nastupiti djeca dobi od 5 do 15 godina, iz Subotice i okolnih mjesta, a u glazbenoj pratnji Dječjega tamburaškog orkestra, pod ravnanjem prof. Mire Temunović. Isti program bit će ponovljen i u četvrtak, 25. rujna. U petak, 26. rujna, također u svečanoj dvorani Hrvatskoga kulturnog centra „Bunjevačko kolo”, nastupit će 16 odraslih sudionika Festivala, među kojima će biti i gosti iz Hrvatske i Mađarske.

PEČUH – U organizaciji Uredništva manjinskih emisija Mađarske televizije, 9. listopada obilježava se 30 godina od početka emitiranja televizijskog programa za manjine u Mađarskoj. Sve je počelo u listopadu 1978. godine u Pečuškome regionalnom studiju gdje su se počeli emitirati programi za njemačku, te južnoslavensku manjinu na hrvatskom, slovenskom i srpskom jeziku. Jubilej će biti obilježen prijamom u Wunderlichovu podrumu 9. listopada, a pokroviteljica priredbe je predsjednica Mađarskog parlamenta Katalin Szili. U pečuškom Kinu Apolló 16. listopada od 12 do 16 sati prikazivat će se filmovi iz radionica njemačkog, hrvatskog, srpskog, slovenskog, slovačkog, rumunjskog i romskog uredništva te filmovi iz uredništva Rondó koje okuplja programe namijenjene ostalim nacionalnim manjinama u Mađarskoj. Uredništvo Hrvatske kronike prikazat će tri filma: „Narodni učitelji” (u trajanju od 26 minuta), „Sanjao sam kazalište” (20 minuta) i „Portret Stipana Blažetina” (26 minuta).

Odgojno-obrazovne ustanove u okviru Malopodručne udruge „Murahíd”

Serdahelska osnovna škola sa svojim područnim ustanovama ponovno je trebala mijenjati svoj osnivački dokument, naime od 1. rujna priključena je Malopodručnoj udruzi „Murahíd”. Spomenuta serdahelska ustanova ostala je okružna škola s podružnicama: s osnovnom školom nižih razreda i dječjim vrtićem iz Sumartona, osnovnom školom nižih razreda i dječjim vrtićem iz Mlinaraca te svojim mjesnim vrtićem. Tom promjenom održatelj ustanove bit će malopodručna udruga koja okuplja 28 zalskih naselja i u čijem okrilju djeluju još dvije okružne škole s podružnicama.

Načelnici su se složili

Priključivanje su potakle četiri mjesne samouprave iz Serdahela, Sumartona, Mlinaraca i Pustare, tj. održatelja još u prošloj školskoj godini i nakon mnogih usuglašavanja, raspravljanja vijećnika samouprave odluka je donesena u posljednjem trenu, i to teško jer se svaka samouprava bori za svoje ustanove, a broj djece u svim odgojno-obrazovnim ustanovama iz godine u godinu se smanjuje. Roditelji slobodno mogu odabrati sebi najprikladniju ustanovu, stoga su samouprave nemoćne, često i jedno dijete mnogo znači ako je broj djece u ustanovi vrlo nizak. No svima je bilo jasno da bez udruženja svi će samo gubiti, time i manjinsko školsko, jer roditelji će odvesti svoju djecu u gradove. Na sjednici četiriju samouprava još se uvijek naziralo međusobno nepovjerenje, no, ne imajući drugog izlaza, potpisan je sporazum između četiri samouprave i Malopodručne udruge „Murahíd”, sukladno čemu samouprave će odgojno-obrazovne zadatke od 1. rujna 2008. g. predati udruzi na neodređeno vrijeme, prema uvjetima navedenima u sporazumu. Tako je okružnoj serdahelskoj školi i njezinim podružnicama održatelj postala udruga, no pri donošenju bilo kakvih odluka ili preinaka moraju se suglasiti sve četiri samouprave.

Naziv ustanove je Malopodručna hrvatska osnovna škola, osnovna umjetnička škola s podružnicama i dječjim vrtićima „Katarina Zrinski”.

Pri potpisivanju sporazuma načelnici četiriju naselja priopćili su:

Stjepan Tišler, serdahelski načelnik:

– Zajedno smo donijeli odluku da se naše odgojno-obrazovne ustanove priključe Malopodručnoj udruzi „Murahíd”, i to zbog jednostavnih razloga, zbog financiranja. Država više potpomaže udruge i time svaka samouprava može uštedjeti nekoliko milijuna forinti (oko šest milijuna), a u današnjem vremenu nekim samoupravama i to mnogo znači. Zapravo konstrukcija ostaje ista i bez samouprava Malopodručna udruga „Murahíd” ne može odlučivati.

Zašto nije utemeljena odgojno-obrazovna udruga unutar Pomurske udruge za razvoj u kojoj su članovi hrvatska naselja?

– Ona udruga nema takvu kompetenciju, ona djeluje zapravo kao jedna regionalna civilna udruga.

A da bi se unutar Malopodručne udruge „Murahíd” utemeljila udruga hrvatskih manjinskih škola?

To bi bilo vrlo teško izvodivo jer keresturska škola pripada drugomu statističkom

Marija Tišler, ravnateljica serdahelske okružne škole

okruhu, ona je članica kaniške mikroregije, no mi se radujemo da ta četiri hrvatska naselja, koja su i nekoć tako djelovala, uspjela se složiti i surađivati glede školstva.

Stjepan Vuk, mlinarački načelnik:

– Pomalo s nepovjerenjem potpisujemo taj sporazum jer prethodni usmeni dogovori bili su drukčiji što se tiče dječjih vrtića, ali svi smo prisiljeni da surađujemo. Naglašavam svima nama misao „Živjeti i pustiti drugog da živi“, jer ako nismo korektni jedan prema drugom, onda svi ćemo loše proći.

Tibor Sirti, pustarački načelnik: – Pri usuglašavanju čini mi se da su iskrslili neki problemi zbog komunikacijskih pogrešaka, što se više ubuduće ne smije dogoditi. Kada se nešto mijenja i želimo se razvijati, treba uzimati u obzir sva naselja, da se drugom ne učini šteta.

Lajoš Vlačić, sumartonski načelnik: – Problemi su iskrslili zbog broja djece u odgojno-obrazovnim ustanovama pojedinih naselja, međutim broj djece unaprijed se ne može prosuditi upravo zbog slobodnog biranja ustanove. Bilo bi poželjno kad bi samouprave i svi koji su nadležni u tome pokušali roditelje i djecu usmjeriti prema jednoj od naših hrvatskih ustanova, jedino tako možemo očuvati naš identitet i kulturu.

Santovo

Zahvalnica i blagoslov plodova

Prema višedesetljetnoj tradiciji, u santovačkoj župi svake godine u okviru nedjeljnoga misnog slavlja priređuje se zahvalnica i blagoslov plodova.

Tako je bilo i u nedjelju, 31. kolovoza ove godine, kada je zahvalnicu služio mjesni župnik Imre Polyák, koji je kod prigodnog oltara ukrašenog svakojakim voćem, povrćem, kruhom i zimnicom blagoslovio ovogodišnje plodove. Na kraju mise, kao što je uobičajeno, vjernicima su podijeljeni posvećeni kruh i razni plodovi. S. B.

Zbog jednog ili dva djeteta nema smisla da se samouprave posvađaju, jer uvijek ima iznimnih slučajeva.

Serdahelska Hrvatska manjinska samouprava u svezi s priključenjem škole Malopodručnoj udruzi nije uspjela donijeti odluku zbog razilaženja mišljenja, ali predsjednik Stjepan Turul smatra da ova izmjena govori samo o financiranju, sustav djelovanja škole nadalje ostaje isti, okružna škola unutar udruge dobije tzv. autonomiju i time uopće nije taknuta manjinska nastava, čak se osjeća i neki pozitivan pomak unutar udruge: ugledavši se na nas, i druga okružna škola planira uvesti hrvatsku nastavu. Ako se svi pridržavaju potpisanoga sporazuma između samouprava i malopodručne udruge, manjinska nastava neće biti okrnjena, možda ustanova dobije i neke nove mogućnosti.

Najteže je bilo ravnateljici serdahelske ustanove Mariji Bišković Tišler koja otkada je ravnateljica, svake se godine trebala baviti izmjenom osnivačkog dokumenta, naime on se iz godine u godinu mijenjao. Ovaj put priključenje iziskuje vrlo mnogo administrativnih poslova, pa se već od srpnja morala time baviti. Što se tiče priključivanja, nastavnički zbor nije se protivio kada je zatraženo njegovo mišljenje.

Ravnateljica je reče: To je zapravo samo formalna izmjena. Serdahelska škola i nadalje ostaje ovlaštena (gestorska) ustanova, te su joj priključene one manjinske ustanove koje su i dosada bile u njezinu okrilju. Od ove godine priključio se i mlinarački dječji vrtić. Naravno, budućnost će dokazati kako će to djelovati. Sada, u početku, ima vrlo mnogo posla, ali poslije možda više pomogne udruga. Postupno će se u to ustanova uhodati, pa možda ustanove budu mogle jedna drugoj pomoći.

Već se zamjećuje stanovit pomak u osiguranju stručnih nastavnika; iz Letinje će dolaziti nastavnici podučavati tehniku, obavještavaju nas u svezi s natječajem, referentica za školstvo pri udruzi Ildikó Mikó pomaže u mnogim još nejasnim područjima.

Beta

PEČUH – Kulturne veze Pečuha i Pule traju već tri godine. Stoga je na svojoj izvanrednoj sjednici održanoj 17. rujna, Skupština grada Pečuha donijela odluku o potpisivanju sporazuma o prijateljstvu i kulturnoj suradnji s gradom Pulom. Sporazum bi se trebao potpisati skorašnjim dolaskom delegacije grada Pule u Pečuh. Sporazumom će se odrediti programi zajedničke suradnje u nastupajućem razdoblju od 2008 do 2010. godine. Ističe se tijesna suradnja kulturnih institucija dvaju gradova. Tako će Pečuh sudjelovati u programima tradicionalnih Dana mađarske kulture u gradu Puli. Prve naznake plodne suradnje već su se dogodile. Naime u sklopu Festivala kulturnog naslijeđa koji se održava u Pečuh od 18. do 28. rujna. U Pečuhu je 20. rujna imao nastup Harmonikaški orkestar „Stankao Mihovilić“ pod ravnanjem Damira Bužlete, dok je 21. rujna u Pečuškom nacionalnom kazalištu nastupilo Gradsko kazalište Pule.

PEČUH – U organizaciji Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu i Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae, u Klubu se 3. listopada otvara izložba triju hrvatskih umjetnica: Sanje Šebalj, Dubravke Milinković i Mire Tironi. Sanja Šebalj u svom umjetničkom iskazu bavi se tkanjem na tkalačkome stanu i članica je nekoliko umjetničkih udruga, tako i Udruge „Hrvatski suvenir“, Dubravka Milinković bavi se umjetničkom keramikom, a Mira Tironi je dizajnerica koja se bavi oslikavanjem unikatnih predmeta od drva, i to uglavnom od maslinova drva. Te tri zanimljive umjetnice imale su već više zajedničkih likovno-umjetničkih nastupa kojima uza svoj umjetnički iskaz promiču i radove na temu hrvatski suvenir.

ČAKOVEC – Glavna svečanost obilježavanja Godine Zrinskih održana je 6. rujna, naime početkom godine Skupština međimurske županije 2008. g. proglasila je Godinom Zrinskih u čast 500 obljetnice rođenja Nikole Zrinskog Sigetskog. Prilikom svečanosti položeni su vijenci kod spomen-ploče na Kapeli Sv. Helene u Šenkovcu, a u Čakovcu je održan „sat povijesti“ na temu Zrinskih, priređen je i kulturni program. U crkvi Sv. Nikole održana je sveta misa zadužnica koju je predvodio varaždinski biskup mons. Josip Mrzljak.

PEČUH – Redovita mjesečna sveta misa na hrvatskom jeziku u crkvi svetoga Augustina u Pečuhu održana je 21. rujna. Misu je služio velečasni Ladislav Batori uz orguljašku pratnju Anice Posavac i pjevanje Ženskog pjevačkog zbora Augusta Šenoae.

Godina Marina Držića

Dundo Maroje na sceni Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu u režiji Ozrena Prohića

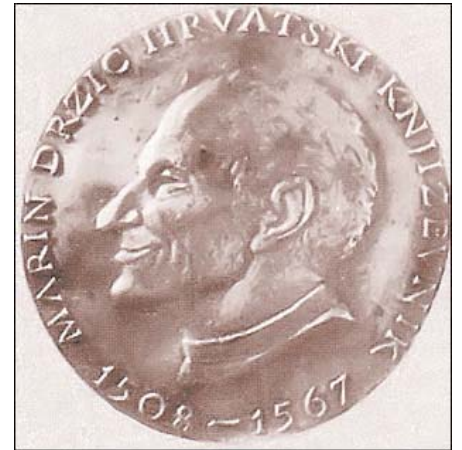
Polako smo već zakoračili u drugu polovicu kalendarske godine, koju je Hrvatski sabor proglasio Godinom Marina Držića, zvanog Vidra, jednoga od najvećih hrvatskih renesansnih pisaca, Dubrovčanina rođenog 1508. godine, prije petsto godina, čovjeka zagonetne smrti u Veneciji 1557. godine. Hrvatska i njezino nadležno ministarstvo Držićevu godinu obilježavaju nizom manifestacija i priredaba, i u Hrvatskoj i izvan nje. Tako je hrvatska Vlada već lani utemeljila i počasni odbor koji ima zadaću osmisliti sva događanja posvećena tomu velikom piscu. Obilježavanje Godine Marina Držića odvija se unutar četiri godišnja doba, s nizom novih naznaka – rekao je onovremeno za Vjesnik dr. Slobodan Prosperov Novak, jedan od predsjednika počasnog odbora. Tako su u Držićevu rodnom Dubrovniku izložena i prva izdanja njegovih djela koje je nedavno otkrio povjesničar glazbe Ennio Stipčević u Nacionalnoj knjižnici u Milanu. Prva su to izdanja Držićevih »Piesni Marina« i »Tirene Comedie« iz 1551. Naime Ennio Stipčević otkrio je prva izdanja djela poznatoga hrvatskog komediografa u Nacionalnoj knjižnici u Milanu. Tragajući za djelima hrvatskih humanista i renesansnih skladatelja na internetskim stranicama, riješio je zagonetku najranijeg izdanja djela Marina Držića iz 1551. te iz milanske knjižnice primio preslik izdanja. Otkriće tih tiskovina bitna je tekovina za suvremenu držićologiju; svako buduće

kritičko izdanje morat će ih uzeti u obzir – kaže Stipčević napominjući kako u vezi s bibliografijom Držićevih najranijih tiskovina možemo očekivati još iznenađenja. U Nacionalnoj knjižnici u Milanu, kako navodi Stipčević, čuvaju se dva Držićeva izdanja iz 1551. – Piesni Marina i Tirena Comedia, te treće, otprije poznato izdanje stihova i komedija iz 1630. – Tirena. Izdanje Piesni objavio je venecijanski tiskar Niccolo Bascarin koji je djelovao od 1541. do 1554. i objavio 60-ak naslova. Bascariniev tipografski znak pauna s raširenim krilima nalazi se i na naslovnici Držićevih Piesni.

Držić je umro u Veneciji 2. svibnja 1567. U proslavu velike Držićeve obljetnice uključila se i Italija. Početak svibnja bila je prilika da se u Italiji pokaže kako je Hrvatska oduvijek bila dio Europe i njezine umjetničke baštine, upravo kroz obilježavanje Držićeve obljetnice. Bazilika Sv. Ivana i Pavla, najljepša gotička crkva, čuva zemne ostatke Marina Držića. Tu je i spomen-ploča koju je 15. studenoga 1972. godine otkrio predsjednik JAZU Grga Novak, na kojoj piše: »Veliki hrvatski renesansni komediograf Marin Držić, rođen 1508. u Dubrovniku, umro 2. svibnja 1567. i pokopan u ovoj bazilici.« U toj je crkvi u spomen na ovoga klerika i istinskoga klasika hrvatske književnosti, koji je svojim nenadmašnim djelom spojio istočnu i zapadnu stranu Jadrana, služena misa na latinskom jeziku i održan orguljaški koncert renesansne glazbe.

Kako je 2008. godina proglašena Držićevom godinom, dogodilo se niz događaja, među kojima treba spomenuti kako su ovogodišnje Dubrovačke ljetne igre bile prostor jedinstvene Držićijade, što znači da je ovomu najvećem hrvatskom dramskom piscu bio posvećen čitav premijerni dramski program. I sva ostala hrvatska kazališta na svoj su repertoar uključila po jedno Držićevo djelo, a od 2. do 7. rujna u Dubrovniku je bio održan simpozij koji je još jedanput promišljao o proturječnom piščevu životu i njegovim dramskim europskim odjecima. U prosincu pak izlazi iz tiska enciklopedija Marina Držića u izdanju Leksikografskog zavoda

„Miroslav Krleža”, urednika S. P. Novaka, Milovana Tatarina i Lea Rafolta, koja će biti jedrina znanja o ovom spisatelju i neprijepornom intelektualcu svoga doba.

Urotničko pismo Marina Držića: Imamo lude upravljače

Presvijetlom i preuzvišenom gospodinu vojvodi Firence i Siene, osobno na ruke, povjerljivo

Presvijetli i preuzvišeni gospodine vojvodo!

Vašoj Preuzvišenosti poslao sam općeniti opis grada Dubrovnika i njegove vlade. Sad ću nešto posebno reći o vladi toga grada, kako bih Vašu Preuzvišenost obavijestio i o dobrim i o slabim stranama njezinim, i kako biste uvidjeli da na želju za njezinom promjenom nisu potaknule lakoumne pobude, nego smo se zbog vrlo opravdanih razloga obratili za pomoć tako moćnu vladaru, koji (nadahne li ga Bog da nas usliši svojom pomoći) treba da potanko upozna mane i nedostatke spomenutoga grada te vrle i dobre nakane njegova puka, da bi mu uzvišeni, vrli i moćni vladar na pravi način mogao pomoći (...).

Bog je Vašoj Preuzvišenosti povjerio, mislim dao joj kao zadaću, da doskoči tako velikoj šteti, za što Vam se pruža divna prilika i široko polje djelovanja. Riječ je o nadasve povjerljivoj stvari. Dubrovački puk od Boga moli samo jednu milost, da se naime dvadesetorici nenaoružanih, ludih i bezvrijednih nakaza oduzme štetne vlasti i da Vaša Preuzvišenost sastavi novu vladu u Dubrovniku, koji će dok u njemu kamen bude trajao na kamenu, u svom srcu uvijek nositi presvijetlu Kuću Medicejsku i prigrliti je kao gospodaricu, učiteljicu i voditeljicu. A sada nam je više nego igda nužna pomoć takva Vladara, pa valja požuriti i nimalo ne gubiti vrijeme (...).

Imamo lude upravljače koji misle da su mudri, nesposobni su, ne vrijede ništa, nemoćni su, a njihova se oholost više ne može podnositi.

Najpoznatija hrvatska skladateljica Dora Pejačević

Iza Dore Pejačević, poznate hrvatske skladateljice, ostalo je 58 djela s područja orkestralne, vokalno-instrumentalne, komorne i glasovirske glazbe. Nedavno je u Našicama, gdje je pokopana, obilježena 85. obljetnica njezine smrti.

Tko je bila Dora Pejačević? Kći hrvatskog bana, grofa Teodora Pejačevića i mađarske barunice Lille Vay de Vaya. Iako je odmalena izučavala glazbu, većim je dijelom ipak bila samouka, a umjetnički talent razvijala je i kroz kontakte s vodećim ličnostima svoga doba. Među njezinom „braćom po duhu“ našli su se tako pijanistica Alice Ripper, likovna umjetnica Clara Rilke-Westhoff, književnica Anette Kolb, Rainer Maria Rilke, Karl Kraus i druge istaknute osobnosti europske kulturne scene toga doba. Umjetnički je senzibilitet razvijala pod utje-

cajima intelektualnih svjetova Wildea, Ibsena, Dostojevskog, Manna, Schopenhauera, Rilkea, Kierkegaarda, Krausa i Nietzschea, čija je djela između ostalih zabilježila u svome, naslovima uistinu nesvakidašnje bogatom dnevniku pročitanih knjiga.

U Hrvatskoj je Dora Pejačević obitavala u obiteljskom dvorcu u Našicama, ali su je česta putovanja vodila i u velika europska kulturna središta poput Budimpešte, Münchena, Praga i Beča, u kojima je znala boraviti duže vrijeme. Posljednje godine života, od udaje za Ottomara Lumbea 1921. do smrti 1923. godine, provela je uglavnom u Münchenu. Za života, osim u Hrvatskoj, njezina su djela vrlo često izvođena u inozemstvu: u Londonu, Dresdenu, Budimpešti, Stockholmu, Beču, Münchenu...

Kako izgleda jež?

- Gornji dio glave obrastao mu je gustim bodljima.
- Iako ima oči, jež vrlo slabo vidi.
- Jež ima šiljatu njuškicu, kojom stalno nešto njuška. Budući da slabo vidi, njuh mu je važan pri traženju hrane.
- Ježev trbuh je pokriven dlakom.
- Na gornjoj strani tijela i postrance ima guste i oštre bodlje, koje mu služe za obranu.
- Tijelo mu je pokriveno kožnim mišićjem, što mu omogućava da se naprosto smota u klupko i nakostriježi. Iz njega tada strše samo opasne bodlje. Budući da ga neprijatelj ne može odmotati, ostavi ga na miru.
- Ježeve su noge kratke, pa djeluje zdepasto, ali i simpatično.

Pitalica o školi

Kroza šest pitanja podsjeti se nekih stvari koje zacijelo već znaš.

Što je škola?

Mjesto za igru i zabavu

Odgojno-obrazovna ustanova

S koliko godina se kreće u prvi razred osnovne škole?

Sa šest ili sedam

S navršenih dvanaest

Koliko razreda ima osnovna škola?

osam

devet

Koje nastavne predmete dobivaju učenici u petom razredu?

povijest i zemljopis
matematiku i crtanje

Gdje možete zaviriti u povijest škola?

U Hrvatskome školskom muzeju
U Tehničkome muzeju

Po čemu su nekada đaci pisali?

Po glinenim i voštanim pločicama
Po kartonu.

Izradila: Dijana Kovači
iz Fičehaza

Vicevi i pitalice

Što se dogodi kada baciš zeleni kamen u Crveno more?

– Smoči se.

Što kaže prase kad ga mesar uhvati za rep?

– E, to je doista moj kraj!

Zašto roda stoji na jednoj nozi?

– Zato što bi pala kad bi podigla i drugu.

Matija kaže majci:

– Našao sam sto kuna.

– Jesi li siguran da ih je netko izgubio?

– Pa da, vidio sam tipa da ih traži.

Što dobiješ ako zbrojiš 4.899.510,88 s 30.156,01, izvadiš korijen iz toga zbroja i pomnožiš s 909 na kvadrat?

– Glavobolju.

Mala Marica stoji na školskom hodniku i neutješno plače. Priđe joj stariji učenik i upita je:

– Marice, zašto plačeš?

– Zato – jeca ona – što je profesor matematike pao niz stube od prvog kata do prizemlja.

– Ne trebaš plakati – tješi je on – ništa mu se nije dogodilo.

Da – plače ona i dalje – ali svi su iz razreda vidjeli kako je pao, samo ja nisam!

Hrvatski školski muzej

SANTOVO – U okviru misnoga slavlja na otvorenom koje će predvoditi nadbiskup Kalačko-kečkemetski Balázs Bábel, u ponedjeljak, 13. listopada, na santovačkoj Vodici bit će posvećen novopostavljeni čelični kip Blažene Djevice Marije visok 11 metara. Riječ je o kipu od nehrđajućeg čelika, a dao ga je izraditi Sándor Vöö, rodnom iz Santova, koji od 1956. godine živi u SAD-u. U okviru svečanosti posvetit će se i stari kip BDM čiji je krov ovih dana pod obnovom. Na svečanost se očekuje više tisuća vjernika i hodočasnika iz mjesta, te bliže i dalje okolice.

TIVAT – Hrvatska građanska inicijativa (HGI) iz Tivata, jedina politička stranka koja zastupa interese Hrvata u Crnoj Gori, pozvala je ovih dana sve svoje članove i sve Hrvate u Crnoj Gori da prilikom dobivanja novih osobnih iskaznica i drugih identifikacijskih dokumenata traže da im oni budu izdani na hrvatskom jeziku i pismu. Još od svibnja ove godine svi građani Crne Gore dobivaju nove dokumente: putovnice, osobne karte, vozačke dozvole i druge, po uzoru na one iz razvijenijih zemalja. Ustavom Crne Gore predviđeno je da podatke u tim dokumentima građani mogu upisivati na svom jeziku i pismu. HGI smatra da građani Crne Gore hrvatske nacionalnosti trebaju iskoristiti to ustavno pravo i svoje osobne dokumente imati ispisane na svom jeziku i pismu. HGI ističe da su identifikacijski dokumenti na hrvatskom jeziku i pismu značajni i za uspješno ostvarenje kolektivnih prava Hrvata u Crnoj Gori. »Vaša je dužnost hrvatski jezik i pismo očuvati i prenijeti potomcima u Crnoj Gori«, navela je ta stranka. [Hina]

DONJI VIDOVEC – Medimurske vode d. o. o., zajedno s donjomedimurskim naseljima, uspješno se natjecala za europski fond Interreg III/A za izradu projektne dokumentacije kolektorskog sustava donjeg Medimurja i pročistača otpadnih voda. U projektu kao partner uključeno je Udruženje pomurskih naselja za razvoj seoskog područja.

Izaslanstvo pomurskih naselja: predsjednik Stjepan Tišler, menadžer udruge Gyula Kollár, načelnik sela Mlinaraca Stjepan Vuk, 9. rujna nazočili su na konferenciji u Donjem Vidovcu, gdje su ih izvijestili o dosadašnjem položaju projekta, te je pogledano mjesto budućeg pročistača. Partneri su izrazili želju za daljnjom suradnjom i u drugim projektima.

Međunarodni Turnir Pétera Budaia

Igrači Košarkaškoga kluba Donji Kraljevec

I ove je godine od 12. do 14. rujna u budimpeštanskom XV. okrugu u školi Károlya Róberta održan već tradicionalni Turnir Pétera Budaia u čiju je organizaciju aktivno uključena i Hrvatska samouprava spomenutog okruga, na čelu s predsjednikom Stjepanom Kuzmom. Narečena je samouprava odigrala i važnu ulogu u povezivanju i prijateljskim vezama svog okruga s međimurskim Donjim Kraljcem čiji košarkaši već treću godinu sudjeluju spomenutom turniru što ga organizira Košarkaški klub XV. okruga.

Spomenuti međunarodni turnir posvećen je Péteru Budaiau, bivšem voditelju okružnog Omladinskog športskog kluba. Ulagao je mnogo energije i znanja u fizički razvoj mladih i poticao ih na bavljenje športom.

Košarkaši iz Donjeg Kraljevca bili su smješteni, posredstvom Hrvatske samouprave XV. okruga, u budimpeštanskoj hrvatskoj

školi. S njima je doputovao i Tihomir Horvat, član predsjedništva donjokraljevačkoga športskog društva. Na ovogodišnjem turniru sudjelovali su športaši rođeni 1992/1993. godine. Svi su pokazali veliku borbenost i košarkaško umijeće tijekom odigranih utakmica i srdačnost na trodnevnom druženju. Prvo mjesto na turniru osvojila je momčad Košarkaškoga kluba (KK) BLF Palota/A, drugo KK Bp. Honvéd, treće KK Kőbányai Darazsak, četvrto KK BLF Palota/B, a peto KK Donji Kraljevec. Najboljim igračem turnira s najviše postignutih koševa proglašen je Szaszan Adjudani koji je pogodio i najviše trica (osam). Organizatori su dodijelili i specijalnu nagradu najmlađem igraču turnira Tamásu Solymosu.

bpb

Foto: Bence Dóka

Momčad „All Stara”, slijeva H. Glavina (KK Donji Kraljevec), Csaba Bános (Bp. Honvéd), Zoltán Paróczai (BLF Palota/A), Lóránt Bórkútyi (BLF Palota/A), Tamás Dankó (BLF Palota/A)

Dan sela u Martincima

U organizaciji martinačke mjesne samouprave, 13. rujna priređen je tradicionalni Dan sela s bogatim sadržajima u kojima se našlo za svakoga ponešto. Najnervozniji je bio Pavo Gujaš načelnik sela jer i on i njegovi djelatnici morali su uložiti mnogo truda i rada kako bi, bar očima promatrača, izgledalo da sve ide kao po loju. A tako je i bilo. U ranim jutarnjim satima počelo se kuhati, i to perkelt od pijetla. I dok su marljive družine kuhara pripremale svoje perkelte, djeca su se mogla naći u raznim zanimanjima, tako nizanju bisera, maskiranju lica, natjecanju u crtanju na papiru. Tu je bio i prelijepi te šaljivi klaun koji je savijao balone zajedno s djecom i pri tome ih nasmijavao do srca. Iako je ujutro sve bilo mokro od noćne i rane jutarnje kiše, oko devet sati se razvedrilo te je uskoro zasjalo i sunce kako bi i ono omogućilo i pomoglo organizatorima da obraduju Martinčane. Oko podneva ocjenjivački sud trebao je ocijeniti skuhanu perkeltu. Ocijenjeno je jedanaest družina, i svi su perkelti bili izvrsni, kazala

nam je za Hrvatski glasnik treća konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Katja Bakija koja je i proglasila pobjednika u kuhanju družinu mladih srednjoškolaca pod imenom „Mladi kuhari“. Perkelte je ocjenjivao deseteročlani ocjenjivački sud.

Ali nije se samo ocjenjivački sud najeo mirisa i okusa, već su i svi Martinčani bili ugošćeni besplatnim objedom. U posljedopodnevnim satima slijedila je nogometna utakmica između Martinaca i Tótszentgyörgya. Predvečer karaoke show, a u martinačkoj crkvi sveta misa koju je služio mjesni župnik Norbert Nagy. Sve su oduševili svojom izvedbom mjuzikla umjetnici Enikő Détár i Attila Csengeri, a pravo je zadovoljstvo bio plesnjak i hrvatski bal uza sastav Prva liga iz Hrvatske. Ono čemu su se podjednako veselili i mladi i stari bio je nezaboravni vatromet.

bpb

Foto: Erika Kuštra

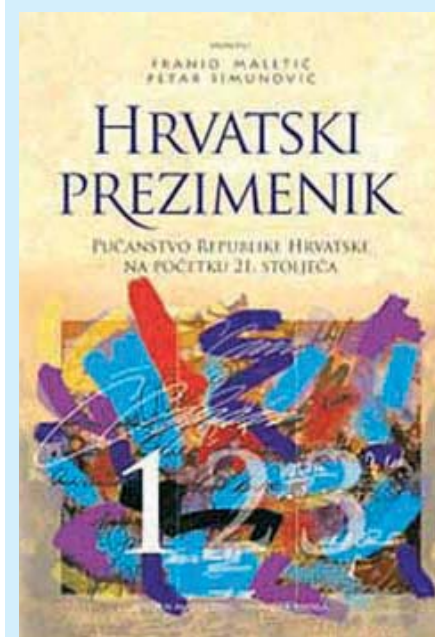
Predstavljen Hrvatski prezimenik

U Hrvatskome novinarskom domu u Zagrebu, u srijedu, 10. rujna, predstavljen je trosveščani „Hrvatski prezimenik“, objelodanjen u svibnju ove godine u izdanju zagrebačkog nakladnika „Golden marketing – Tehnička knjiga“, koji su priredili Franjo Maletić i akademik Petar Šimunović. S podnaslovom „Pučanstvo Republike Hrvatske na početku 21. stoljeća“, riječ je o jedinstvenom djelu i u europskim razmjerima, o „svojevrsnom krsnom listu Hrvatske“, koje sadrži 114.643 prezimenske natuknice te popis 6654 naselja s prezimenima. Ovim skupom obilježena je 75. obljetnica života akademika Petra Šimunovića, člana-utemeljitelja Hrvatskoga rodoslovnog društva „Pavao Ritter Vitezović“. O navedenom djelu govorili su predsjednik HAZU Milan Moguš, akademik August Kovačec, glavni urednik izdavača Ilija Ranić i autor.

Iz najave Superknjižare o Hrvatskom prezimeniku 1–3, formata 30.00, tvrdog uveza, na 2099 stranica, koji se prodaje po cijeni od 1200 kuna, prenosimo ovo:

„Izdanje čini posebno vrijednim opsežna uvodna studija, monografski prikaz prezimenske problematike vodećega hrvatskog onomastičara akademika Petra Šimunovića „Hrvatska u prezimenima“ u kojoj objašnjava nastanak i povijest hrvatskih prezimena, nasilna preimenovanja i sudbinu prezimena u dijaspori te poticajan tekst na početku trećeg sveska „Imena hrvatskih naselja – neispričana priča“.

Na knjizi su, kako kaže Šimunović, radili nekoliko godina i nastala je zahvaljujući računalnoj obradi posljednjeg popisa pučanstva (2001). No, kako primjećuje, posao je bio mnogo lakši od rada na knjizi „Leksika prezimena SR Hrvatske“ (1948) kad je trebalo iz prašnjavih arhiva vaditi popise te onda provjeravati podatke.

Polaganje temeljnog kamena u Mišljenu

U subotu, 6. rujna, u Mišljenu je proslavljena 80. obljetnica ujedinjenja Maloga Kozara i Mišljena, odnosno prva godišnjica kako je naselje postao grad.

U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave, povodom tog dana postavljeni su i temelji hrvatske kapele na putu prema susjednom Udvaru i blizu mjesnoga groblja. Polaganju temeljnog kamena nazočili su mišljenski gradonačelnik Gyula Völgyesi, zamjenika predsjednika HDS-a Đusu Dudaša i još mnogi ugledni gosti. Na priredbi su pivali i visoki predstavnici države, ugledni gosti iz zbratimljenog Kopačeva (Hrvatska), te načelnik rumunjskoga zbratimljenog naselja. Povodom svečanosti podijeljena je i počasna povelja gosp. Petreteiu, bivšem ministru prava. Pozivu su se odazvali i članovi Pjevačkoga zbora Ladislava Matuška iz Kujinje koji su otpjevali predivne crkvene pjesme. Potom je mišljenski svećenik posvetio temeljni kamen što su ga postavila djeca obučena u prekrasnu hrvatsku narodnu nošnju. Na programu su nastupili i plesači mjesnog KUD-a, te folklorišti iz Rumunjske i folklorni ansambli iz Turske. Nakon nastupa svi su krenuli na nogometno igralište gdje su predstavnici grada Mišljena odigrali prijateljsku utakmicu s predstavnicima Parlamenta. Na programu su bili nazočni i mnogi vjernici iz okolnih hrvatskih naselja. Osim uručjenja povelja i raznih priznanja organizatori su otkrili kip ispred gradske kuće.

Renata Božanović

Pripreme za izvanredni kongres Saveza Hrvata

Pozivom Miše Heppa, predsjednika Baranjskog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj, sazvana je sjednica Baranjskog ogranka 9. rujna s početkom u 17 sati u Hrvatski klub Augusta Šenoae u Pečuhu. Za sjednicu su predložene četiri točke dnevnoga reda: 1. Izvješće predsjednika, 2. Izbor predsjednika, 3. Izbor delegata za izvanredni kongres Saveza Hrvata u Mađarskoj, te 4. Razno.

Sjednici kojoj se od pozvanih 450 imena, članova – temeljem popisa starih petnaestak i više godina – kako smo saznali od predsjednika Kontrolne komisije Saveza Hrvata u Mađarskoj Mije Štandovara, odazvao se 21 član, a 18 pisama, poziva vraćeno je poštom pošiljatelju. To je potvrdio i predsjednik Baranjskog ogranka Mišo Hepp koji je na sjednici pozdravio i predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj Josu Ostrogonca. Prišlo se prihvaćanju točaka dnevnoga reda i radu. Mišo Hepp kratko je izvijestio o radu, a potom je nazočne upoznao s činjenicom kako on zahvaljuje na dosadašnjem povjerenju, ali daje ostavku jer poradi novih dužnosti predsjednika Hrvatske državne samouprave ne ostaje mu dovoljno prostora za obavljanje poslova oko ogranka i Saveza. Prišlo se izboru novoga predsjednika. Predložen je kandidat u osobi Ivana Gugana. On se prihvatio kandidature te je i izabran za novoga predsjednika. Od toga trenutka preuzeo je i vođenje sjednice. Prišlo se trećoj točki dnevnoga reda, izboru delegata za izvanredni kongres Saveza Hrvata u Mađarskoj koji će biti održan 11. listopada u Budimpešti. Nazočni su najprije glasovali pitanjem dvaju prijedloga: hoće li se potvrditi stari ili da se biraju novi delegati. Odlučeno je da se potvrde stari, i to oni koji su došli na sjednicu (njih šestoro od šesnaest), a umjesto onih koji nisu nazočni neka se biraju novi. Tako je i

Ivan Guban

učinjeno te, temeljem prijedloga, prihvaćanjem kandidature i glasovanjem, izabrano je 16 delegata koji će predstavljati Hrvate iz Baranje na izvanrednom kongresu Saveza Hrvata koji se saziva, po starom statutu, 11. listopada u Budimpešti.

Utemeljenje Udruge baranjskih Hrvata

Pod točkom „razno” bilo je niz prijedloga i primjedaba glede daljnje djelatnosti te je odlučeno da se registrira Baranjski ogranak. Nazočni su prišli utemeljenju udruge kojoj su dali ime Udruga baranjskih Hrvata. Za predsjednika Udruge izabran je Ivan Guban, za tajnicu Timea Šakan, a za blagajnicu Janja Tomola.

Do današnjega dana, po našim saznanjima, svi Savezovi nekadašnji regijski ogranci jesu registrirane samostalne udruge, osim ogranka Saveza Hrvata u Bačkoj i Udruge baranjskih Hrvata, čija je registracija u tijeku.

Branka Pavić Blažetin

NARAD – U tom selu, sa službenim imenom Nagyárád, djeluje Hrvatska manjinska samouprava koja je, kako saznajemo, omogućila i gostovanje KUD-a Ladislava Matuška iz Kujinje 12. rujna. Kujinjčani, kao i uvijek prilikom svojih nastupa, oduševili su sve one koji su ih došli pogledati. U Naradu živi 790 stanovnika, a na posljednjim izborima za manjinske samouprave utemeljena je i Hrvatska samouprava, jedna od 33 hrvatske samouprave utemeljene u Baranjskoj županiji. Predsjednik Hrvatske manjinske samouprave je Đuro Perović. U naselju djeluje i ciganska i njemačka samouprava. Naradska načelnica je Éva Szabó. U naselju djeluje vrtić i prva četiri razreda osnovne škole, a djeca viših razreda putuju u Boju (Bóly).